

Grundtvigsk Forums årsmøde i Vartov 2019: Mundtlig årsberetning v. formand Kirsten M. Andersen

I det seneste halve år har Højskolerne fejrede 175- års jubilæum. I september afholdt de, som led i markeringen et internationalt topmøde med deltager fra godt 40 nationer på Grundtvigs Højskole. Det var nogle forrygende dage med et fornemt program. Der var heldigvis mulighed for at tale sammen i mindre grupper undervejs, og der var god tid under maden til at tale sammen.

Undervejs befandt jeg mig i en workshop, som jeg selv havde valgt med en gruppe mennesker i en rundkreds.

Vi kom fra forskellige steder i verden. En for en blev vi bedt om med et enkelt ord at sige, hvad vi bragte med os til denne kreds. En for en, gjorde vi, som vi fik besked på. Jeg kan ikke huske i hvilken rækkefølge ordene faldt, men det var ord i stil med: Åbenhed, fantasi, refleksion, energi, forpligtelse, forventning, erfaring osv. Det er nemt at fortsætte rækken af udtryk, der for langt de flestes vedkommende typisk tilkendegav en positiv indstilling overfor den rundkreds af mennesker, vi havde hilst på for lidt siden. Og for en stund, lige nu, var en del af. Og så var der en, der sagde: Jeg bringer en fortælling. "I bring a story", i betydningen: Jeg bringer en fortælling eller en historie. Og det fik mig til at tænke på forskellen mellem de løsrevene ord og fortællingen er interessant. Og at denne forskel siger noget om, hvad livsoplysning er.

En fortælling kan godt udstråle energi, være fantasifuld og fortælle noget. Både hvilken glæde og risiko, der ligger i at være åben, og måske også hvor vanskeligt det kan være at opretholde en forpligtelse, og lige frem være principfast for at kunne være åben, kalder på. Hvis fortællingen er god, dvs. så god, at den er blevet fortalt videre uafhængig af, om det er en vi selv har oplevet. Men at den bliver fortalt videre, fordi det slet og ret er en vigtig historie for en by, en nation og måske endda for hele verden. Så væsentlig, at vi fortæller den for at have den i en levende og fælles erindring. Det kan være en livshistorie, som rummer modsætningsfulde erfaringer, sammensat og med mange facetter og modstridende erfaringer. Når det kommer til stykket, viser sådan en god historie, i det kritiske øjeblik, at det blev helt afgørende, hvornår og hvordan, udmattelse blev afløst af energi, hvordan det fatale svigt, eller den uventede glæde og tillid blev lærerigt og banede vej for nybrud osv.

Efter ide fra Grundtvigs Mands Minde-foredrag på Borchs Kollegie i 1838 er det et fast indslag i Vartovs kalender, at en politiker eller en anden kulturpersonlighed påtager sig at holde Mands Minde-foredrag, det vil sige fortælle samtidshistorie ud fra et personligt udgangspunkt. Disse foredrag bliver ikke arrangeret hvert år til ære for Grundtvig, men fordi der er livsoplysning og ikke kun oplysning i at høre om vores samtid ud fra en personlig vinkel. De sidste fire, der har taget opgaven på sig og hen over 6-8 aftner har fortalt samtidshistorie, var i år tidl. nationalbankdirektør Bodil Nyboe Andersen, forfatter Jens Smærup Sørensen, journalist Steffen Gram og juraprofessor Eva Schmidt.

Vi lever i et meget oplyst samfund. Der er veldokumenteret forskning, der fortæller at et positivt livssyn og sociale bånd og motion betyder, at folk lever længere. Med vores mobiltelefoner, søgninger og klik på nettet og de indkøb som registreres af vores dankort, ligger der så meget data om hver af os, at en digital sammenføring af alle disse data, indeholder meget mere håndfast og beregnelig viden, end det vi selv hver især kan overskue. Det er kun ganske få klik væk, før vi i velfærdsdanmark kan effektivisere sagsbehandlingen på kommunen og besøget hos lægen. Digitaliseringen kan hjælpe med at afgøre og diagnosticere med større sikkerhed, end den menneskelige fejlbarlighed, uden at vi behøver at møde op og fortælle vores historie.

Mulighederne er mange. Det er ikke oplysning, vi mangler i vores samfund. Spørgsmålet er, hvordan vi holder den livsoplysning, der kommer af ånd og sandhed, levende, så de systemer vi opbygger, tjener et samfundsliv, respekterer privatlivets fred og indrettes så vi kan deltage i et samfundsliv som mennesker og borgerere og ikke kun beregnes som ressourcer. Sidste år til det konstituerende møde i styrelsen hørte vi Thomas Madsen Mygdal, skaber og direktør for adskillige tech-firmaer og en af initiativtagerne til en stor Tech Festival i København. Her samles mange med stor indsigt i digital teknologi, og de har i de sidste år appelleret til, at der bliver lavet regler, så de muligheder teknologien kommer med, gavner og understøtter vores samfundsinstitutioner og ikke udhuler dem gennem manglende skattebetaling, Fake News, grænseløs overvågning og tilsidesættelse af privatliv.

Ånd og sandhed er store ord på en almindelig fredag aften i oktober, men ånd er det usynlige og uundværlige, der i tiden forbinder livet i sproget, og de ord vi taler med hinanden. Sandhed, betyder, at ikke alt hvad der tales i åndens rige, er til at stole på. Det forunderlige ved sproget er, at det er forholdsvis let at lyve og skabe sammenhænge og systemer af løgn.

Oplysning og livsoplysning er ikke alternativer, de komplementerer hinanden. Vores arbejde i Grundtvigsk Forum skal være kendetegnet ved en livsoplysende omgang med oplysning. Det vil sige, at vi skal sætte viden i forhold til erfaring, samtale, oplevelser og deltagelse til fælles bedste.

Fortælling og levede erfaringer har kendetegnet den litteraturkonkurrence, som vi afholdt i august i forbindelse med Copenhagen Pride. Målet var at få gode fortællinger, der på en eller anden måde indeholdt en LGBT- person. Vi modtog 239 fortællinger for de mindste, og en jury gik efter at finde den bedste, og besluttede sig for at nominere tre fortællinger. Det var vigtigt for konkurrencen, at kriteriet skulle være god litteratur, og hvad er så det? Jeg har det som Kim Fupz Aakeson (der var én af jurymedlemmerne), når han siger, at god litteratur ikke lige er til at definere, men at man ved det, når man har læst eller hørt en god historie. Afsløringen af vinderen blev en fejring af den gode børnelitteratur med indlæg fra forfattere og undervisere. Børn har ikke et mandsminde at diske op med, men gennem gamle fabler, myter og nye fortællinger, fremstilles menneskelivet for dem, så de kan opleve det og stå ved deres livs fortælling.

Historien er ikke kun gammel og støvet. Den kan også være et levende minde, der kan give anledning til taknemmelighed, til at lære mere og tage bestik af udfordringerne og de fælles problemer i vores egen tid. I det kommende år er der to store vigtige markeringer. Næste år er 100 året for grænsedragningen mellem Tyskland og Danmark. Genforeningen betød, at grænsen efter en folkeafstemning rykkede fra syd for kongeåen til nord for Flensborg. Mange byer blev danske, der blev rejst genforeningssten mange steder i Danmark og der er spor af denne vigtige folkelige begivenhed i Højskolesangbogen. Og det har siden haft en gennemgribende betydning for alle i grænselandet. I 1920 blev hertugdømmet delt, og der er et væld af historiske fortællinger, lykkelige og smertelige livserfaringer i området. Grundtvigs Forum har historisk set været meget engageret i spørgsmål om nation og åndsfrihed for mindretal.

Den anden store markering er 75-året for befrielsen. Gennem de seneste år har der været holdt alsang 4. maj i Vartovs gård. Vi er initiativtagere sammen med Dansk forfatterforening og Spil Dansk om et stort Alsangsprojekt, der allerede er i gang. Projektet har sit eget sekretariat, der har etableret netværk til snart sagt alle mulige civilsamfundsforeninger og organisationer i kulturlivet. Det er nemt at finde hjemmesiden for alsang. Det er oplagt, at sekretariatet i Vartov og i kredsene indgår i fejringen lokalt. Mange er allerede i gang. Det er en opgave at finde ud af, om nogen har taget initiativ lokalt og arrangeret fællessang i samarbejde med nye partnerskaber. Tanken er, at vi markerer befrielsen ved at synge med nogen, vi måske ikke plejer at synge med. Tag fat i handelsstandsforeningen, boligforeninger, sportsklubber og skolerne og

arranger Alsang sammen. Mange er der allerede i gang. Der er en opgave i at finde ud af, om andre har taget initiativ lokalt og om det er tid at koble sig på og komme med. Tanken er, at vi markerer befrielsen ved at synge med nogen, vi måske ikke plejer at synge med. Tag fat i handelsstandsforeningen, boligforeninger, sportsklubber og skolerne og arranger Alsang sammen.

På det kirkelige område har biskopperne iværksat et større arbejde om gudstjenesten. Der har været nedsat tre faggrupper, og nu inviterer de til, at der afholdes seminarer og samtaler. Det er sin sag at koble sig på en faglig teologisk samtale, men med rapporterne er der skabt et godt teologisk grundlag. Der er udgivet tre forkortede udgaver, såkaldte pixibøger, af udvalgenes lange rapporter. I arbejdet om dåb må man undre sig over, at Grundtvig intet fylder i den udredning af den lutherske forståelse af dåben i folkekirken. Her er altså også et teologisk anliggende.

I Grundtvigsk Forum finder vi, at samtalen om liturgi er et anliggende for menighederne. Det kan være man har det sådan, at man ikke finder, der er grund til at ændre noget som helst. Men sagen er, at vi historisk set har ændret i gudstjenesten og at vi lever i en tid, hvor der laves mange lokale tiltag og nye gudstjenesteformer. Reformationen satte bænke ind i kirken, så menigheden kunne høre, når evangeliet blev udlagt i præstens prædiken og gudstjenesten blev bundet sammen af menighedens fællessang på eget sprog.

Kirkeudvalget har sammen med Grundtvig-Akademiet produceret samtalekort for at hjælpe samtalerne i gang. Heldigvis var Landsforeningen af Menighedsråd med på at distribuere kortene gennem Menighedsrådenes blad, som distribueres i 17.000 eksemplarer. Så nu er de derude i alle menighedsråd, og vi har ekstra sæt, så man kan være med - også selv om man ikke er i et menighedsråd. Det gode ved samtalekort er, at hvis der er et kort man ikke lige ved, hvad man skal sige til, så kan man trække et nyt i bunken. Personligt er jeg faldet over det kort, der opfordrer mig til at overveje: "Hvad ville det betyde, hvis der ikke blev holdt gudstjeneste i vores samfund?" Det synes jeg, vi skal kunne svare på.

Næste år er der menighedsrådsvalg. Grundtvigsk Forum har planer om at lave en kampagne, der får flere til at interessere sig for opstilling på lister og til at stemme, der hvor der er valg. Det arbejde kan vi lykkes meget bedre med, hvis kredsene er med. Der er afholdt to samtalemøder i Jelling og i Vartov for at spørge menighedsrådsmedlemmer, hvad vi skal være opmærksomme på. Det er vigtigt at forny de grundtvigske lister i sognene, så den demokratiske styring af kirken ikke bliver et anliggende for de få. Det er vigtigt at se sig om i sit nabolag, fortælle om menighedsrådets arbejde og opfordre flere til at være med til at bestemme, hvem der skal tage vare på de mange opgaver, der ligger der.

Inden jeg vender tilbage til manden med historien i rundkredsen på Grundtvigs Højskole, så vil jeg kort sige noget om det foruroligende i, at regeringen har foreslået besparelser på friskoleområdet. Det ser heldigvis ikke ud til at der er flertal for det. Men det er værd at minde om, at i vi ikke har skolepligt men undervisningspligt i Danmark. Det er vigtigt med en attraktiv folkeskole, der står som et troværdigt tilbud for de fleste, men friskolerne er i samme grad folkets skole, ligesom folkeskolen. Et samfund har brug for, at grundskolen er et frit og gratis tilbud for alle børn. Men staten må ikke tage valget fra forældrene om hvilket værdisyn, der skal ligge i deres skolegang. Det er et gode, at staten sætter standarden for det der skal læres, men når argumentet lyder, at hvis ikke forældre vil benytte det ene tilbud, som kommunerne driver, så må man betale selv, så er vi på vej ud af et galt spor. Afgangen fra folkeskolen skal regeringen

hellere klare ved at styrke folkeskolen end at straffe friskolerne. Som samfund og som folk, kan vi ikke undvære nogle af de to. Og den ene er ikke finere end den anden.

En tilsvarende tendens til at bruge folkeskolen som et slags redskab til ensretning, ser jeg i det meget besynderlige forslag, som bare blev luftet næsten som sådan en symbolpolitisk værdimarkering, om at der ikke må være konfirmandforberedelse i skoletiden, dvs. i tidsrummet 8-16. Heller ikke dette forslag håber jeg har nogen politisk gang på Christiansborg. Det forudsætter på en mærkelig måde, at skolen ejer børnene i dette tidsrum. Rundt om i landet finder kommune, provsti og sogne ud af, hvornår det er hensigtsmæssigt at placere konfirmandforberedelsen. Det er så vidt jeg ved, kun et problem ganske få steder. Det er et gode, at der ikke ligger hindringer i vejen for, at børn og unge kan komme og være med i kirkens undervisning. Det er jo netop ikke en skolesag.

Sidste år gik Grundtvig Prisen til sydkoreaneren Yeonho Oh. Han var også med på højskolernes internationale topmøde, sammen med deltagere fra godt 40 lande. Mødet bekræftede, hvad vi var flere fra Grundtvigsk Forum, der oplevede sidste år i sensommeren på en konference i London, som Anders Holm, grundtvigforsker fra det Teologiske Fakultet i København, arrangerede med en amerikansk grundtvigforsker Brad Bussbee. Vi har for alvor fået øjnene op for, at der er en voksende interesse for Grundtvigs skoletanker og menneskesyn i den store verden. Der er ikke basis for en enslydende karakteristik af grundtviginspirationen. Den tager alle mulige former, og der bliver lavet skole for både børn, unge og voksne, dagtilbud og kostskoler. Noget tager mere form af aftenskole. Det er kortsagt lige så spraglet som verden. Mange har forhåndskendskab til Vartov og er på fornavn med Liselotte i biblioteket. Her er noget vi bør dyrke. Etableringen af et netværk er i støbeskeen. Der er interesse for at lave forskning, så området bliver beskrevet. Hvordan Grundtvigsk Forum kommer til at deltage, vil fremtiden vise.

Men manden i rundkredsen var ikke Yeonho Oh, men Edicio dela Torre, der sagde: "Jeg bringer en fortælling." Og sikken en historie. Den kan jeg ikke fortælle i detaljer. Edicio dela Torre, blev ordineret som katolsk præst i 1968, og i dag er han næstformand i en organisation i Filippinerne, der arbejder for bæredygtighed, uddannelse og en folkelig forståelse af demokrati blandt landarbejdere.

Hans kendskab til Danmark og højskolen er lidt af en tilfældighed. I 1987 blev han inviteret af et dansk missionselskab til en konference. Meningen var, at han skulle tilbage efter en uge, men da der blev udstedt en fængselsdom i Filippineren over ham under hans fravær, formede det sig således, at han blev i Danmark i fem år. Det Danske Missionselskab vidste ikke i første omgang, hvad de skulle stille op, og så foreslog de Edicio at tage på et kort kursus på Grundtvigs Højskole.

Da han kom hjem fem år senere, startede han sammen med andre en organisation "Education for Life Foundation" – dvs. en forening til skolen for livet. Målet var at uddanne en ny generation af græsrodsledere, der skulle ændre den politiske modstandsbevægelse til en aktiv politisk deltagelsesbevægelse. Foreningen kombinerede Grundtvigs Højskoletanker med en række andre uddannelsesestænkere. (og ikke med et cv men "a life story").

Topmødet på Grundtvigs Højskole var om højskole. Medborgerskab, demokrati, frihed, fællesskab osv. var de store ord, men det var alligevel tankevækkende, hvor mange der som Edicio dela Torre og Yeonho Oh henviser direkte til Grundtvig. Det er mere end et symbol. Jeg har på fornemmelsen, og synes at have registreret, at den aktive deltagelse i samfundet, forholdet mellem individ og fællesskab, er nogen af de bærende elementer. Oversættelserne af Grundtvigs originale tekster og bøger om Grundtvig bliver læst med interesse. Både gennem Edward Broadbridges oversættelser og oversættelsen af Anders Holms introduktion til Grundtvig, som vi fx sidste år støttede oversættelsen af. Edicio dela Torre har allerede lavet en forkortet udgave på filippinsk, og han var overrasket og bekræftet, da han opdagede, at han med

Grundtvig havde det til fælles at hente inspiration hos den oldkirke teolog, Irenæus' forståelse af gudbilledligheden.

Til sidst en tak til medarbejderne i Vartov. De er ikke kun her, men også ude i landet. Lad mig bare nævne Folkemødet på Bornholm, Kulturmødet på Mors, Kirkedagene i Herning og Grundtvig Akademiets aktiviteter i Aarhus. De seneste års folkemøde på Mors og Kirkedagene i Herning har vi kun kunnet gennemføre, fordi det skete i et samarbejde mellem lokale kredse og medlemmer og sekretariat. Samarbejdsmodellen skal vi udvikle i de kommende år. Samtalerne om liturgi og næste menighedsrådsvalg kan vi nå meget længere med, hvis vi samarbejder.

Så vidt den mundtlige beretning. Den skal ses i sammenhæng med skriftlige, der er trykt i sidste nummer af Dansk Kirketidende.

Jeg håber, at spørgelysten er stor og, at I vil være med til at tale om jeres erfaringer og komme med forslag og ideer til, hvordan sekretariat og kredse kan samarbejde om folkemøderne, samtaler om liturgi, Alsangsprojektet og næste års valg til menighedsråd. Og komme med forslag til, hvordan vi laver et livsoplysningstvist på det, vi går og laver.

Tak skal I have.